

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.79.2.17>

ОКРЕМІ ВИДИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР ЩОДО ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОЇ ЗАХИЩЕНОСТІ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Фомічов К.С.,

докторант кафедри права
та правоохоронної діяльності

Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка
кандидат юридичних наук, доцент,

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2062-6441>

e-mail: kostyantun_fomichov@ukr.net

Фомічов К.С. Окремі види адміністративних процедур щодо формування та реалізації державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю.

У статті розкрито окремі види адміністративних процедур щодо формування та реалізації державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю.

Визначено, що окремі види адміністративних процедур щодо формування та реалізації державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю, мають вплив на такі ключові питання як відсутність єдиної чітко визначеної моделі розвитку державної політики; наявність великої кількості нормативно-правових актів у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю, що на практиці негативно впливає на процес реалізації такими особами своїх прав і свобод.

Наголошено, що розробка та формування державної політики залежить від стану управління справами на її території та здатності влади відповідально та ефективно управляти сферами життя людей, особливо осіб з інвалідністю.

Розглянуті такі окремі види адміністративних процедур як: нормотворчі, установчі та процедури погодження. Зокрема, зазначено, що головне призначення нормотворчості полягає у формуванні нових правових норм, котрі притаманні соціальним відносинам, тобто моделювання суспільних відносин, які з позицій держави або громадянського суспільства є припустимими чи необхідними. Акцентовано увагу, що додержання процедури розгляду, прийняття та набрання чинності нормативно-правовими актами є однією з умов легальності нормотворчого процесу.

Визначено, що установчі процедури стосуються діяльності органів відповідного рівня щодо створення, реорганізації, ліквідації організаційних структур органів, які безпосередньо реалізують державну політику у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю.

Наголошено, що основною метою погоджувальних процедур є впорядкування видачі документів погоджувального характеру та запровадження основних принципів державної політики з питань погоджувальної системи у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю.

Зроблено висновок, що нормотворчі, установчі та процедури погодження у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю являють собою систематизовану сукупність урегульованих законодавством дій, які встановлюють нормативно-правову базу, впливають на створення, реорганізацію, ліквідацію організаційних структур органів, які безпосередньо реалізують державну політику у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю та регулюють відносини, що виникають між органами та суб'єктами, які є учасниками даних правовідносин та безпосередньо пов'язанні із видачою документів погоджувального характеру.

Ключові слова: адміністративні процедури, нормотворчі процедури, погоджувальні процедури, установчі процедури, особи з інвалідністю, державна політика, соціальна захищеність.

Fomichov K.S. Certain types of administrative procedures regarding the formation and implementation of state policy in the sphere of social protection of persons with disabilities.

The article reveals the peculiarities of certain types of administrative procedures regarding the formation and implementation of state policy in the field of social security for persons with disabilities.

It was determined that certain types of administrative procedures regarding the formation and implementation of state policy in the field of social protection of persons with disabilities have an impact on such key issues as the lack of a single clearly defined model of state policy development; the presence of a large number of normative legal acts in the field of social protection of persons with disabilities, which in practice has a negative effect on the process of realization by such persons of their rights and freedoms.

It is emphasized that the development and formation of state policy depends on the state of affairs management in its territory and the ability of the authorities to responsibly and effectively manage the spheres of people's lives, especially persons with disabilities.

Considered such separate types of administrative procedures as: rule-making, establishment and approval procedures. In particular, it is stated that the main purpose of rule-making is the formulation of new legal norms that are inherent in social relations, that is, the modeling of social relations that are acceptable or necessary from the standpoint of the state or civil society. Attention is drawn to the fact that compliance with the procedure for review, adoption and entry into force of normative legal acts is one of the conditions for the legality of the rule-making process.

It was determined that the establishment procedures relate to the activities of bodies of the appropriate level regarding the creation, reorganization, liquidation of organizational structures of bodies that directly implement state policy in the field of social protection of persons with disabilities.

It was emphasized that the main purpose of conciliation procedures is to streamline the issuance of conciliation documents and to introduce the main principles of state policy on the conciliation system in the field of social protection of persons with disabilities.

It was concluded that the rule-making, establishment and approval procedures in the field of social security of persons with disabilities represent a systematized set of actions regulated by legislation, which establish a legal framework, influence the creation, reorganization, liquidation of organizational structures of bodies that directly implement state policy in the field of social security of persons with disabilities and regulate relations arising between bodies and entities that are participants in these legal relations and are directly related to the issuance of documents of a consensual nature.

Key words: administrative procedures, rule-making procedures, conciliation procedures, establishment procedures, persons with disabilities, state policy, social security.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день в Україні кількість осіб з інвалідністю зростає, це безпосередньо має вплив на те, що зосередження уваги на формування та реалізацію державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю потребує спеціальних підходів та інструментів. Згідно світових стандартів та практики дана сфера потребує чіткого та ефективного, якісного оновлення та перетворення. Відповідно, наразі можна спостерігати недосконалість, непослідовність та мало ефективність державної політика щодо належного забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю.

Серед конкретних ключових питань варто виокремити, також, відсутність єдиної чітко визначеної моделі розвитку державної політики; наявність великої кількості нормативно-правових актів у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю, що на практиці негативно впливає на процес реалізації такими особами своїх прав і свобод, певна частина даних питань впливає саме з адміністративних процедур щодо формування та реалізації державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю.

Стан опрацювання проблематики. Науковою розробкою питань щодо формування та реалізації державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю займалися такі вчені-правники В. Авер'янов, О. Безпалова, Ю. Битяк, В. Галуцько, В. Гарашук, О. Джафарова, О. Дрозд, О. Єщук, Г. Зубко, В. Кондратенко, Н. Коробенко, Д. Кошиков, А. Маркіна, Р. Мельник, Р. Миرونюк, Н. Лесько, В. Нагорна, О. Паровишник, Д. Переверзев, Є. Соболев, М. Чічкань, Л. Шумна та інші.

Мета статті полягає у розкритті окремих видів адміністративних процедур щодо формування та реалізації державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю.

Виклад основного матеріалу. Державна політика відіграє значну роль у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю. Розробка та формування державної політики здебільшого залежить від стану управління справами на її території та здатності влади відповідально та ефективно

управляти сферами життя людей, особливо осіб з інвалідністю. Відповідно, це впливає на необхідність та актуальність питань вдосконалення державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю в період політичних, економічних і соціальних змін у країні.

Організація державної політики включає дії щодо формування та функціонування органів державної влади. Реалізація державної політики, безпосередньо залежить від організаційної структури, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення. Серед форм управління державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю особливої уваги заслуговують правові, які передбачають здійснення дій управлінського характеру з дотриманням відповідних процедур. Отже, адміністративно-організаційна діяльність державних органів у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю включає такі процедури, як нормотворчі, установчі та процедури погодження.

Особливу групу адміністративних процедур в державних органах становлять нормотворчі процедури. Головне призначення нормотворчості – формулювання нових правових норм, котрі притаманні соціальним відносинам, тобто моделювання суспільних відносин, які з позицій держави або громадянського суспільства є припустимими чи необхідними. Зміна чинних і скасування застарілих правових норм сприяють утвердженню нових норм, і вони входять до складу нормотворчості [1, с. 311; 2].

Процес нормотворчості здійснюється згідно діючого законодавства. Процедурний характер нормотворчої діяльності (тобто її здійснення в установленому порядку) зменшує імовірність свавілля та помилкових рішень, забезпечує створення справедливих та ефективних норм права. Додержання процедури розгляду, прийняття та набрання чинності нормативно-правовими актами є однією з умов легальності нормотворчого процесу. Стадійність нормотворчої діяльності надає їй упорядкованого, передбачуваного характеру. Суттєві порушення процедури нормотворчості можуть призвести до визнання нормативно-правового акта недійсним або неконституційним у судовому порядку [3].

Прийняття нормативних актів допомагає врахувати особливості умов в процесі реалізації приписів законів у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю. Наприклад, акти органів місцевого самоврядування займають визначене місце в системі нормативно-правових актів і приймаються у формі рішень та розпоряджень. Правова регламентація правотворчої діяльності органів місцевого самоврядування на сьогоднішній день здійснюється переважно на локальному рівні [5].

Наступну групу адміністративних процедур в державних органах становлять установчі процедури, під якими слід розуміти діяльність органів відповідного рівня щодо створення, реорганізації, ліквідації організаційних структур органів, які безпосередньо реалізують державну політику у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю. Дані процедури включають етапи щодо створення організаційних структур державних органів у досліджуваній сфері, включаючи реорганізацію та ліквідацію їх організаційних структур.

Згідно Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» державне управління з питань забезпечення прав осіб з інвалідністю та їх соціальної захищеності здійснюється в межах повноважень центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування [4].

Центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування за участю громадських об'єднань осіб з інвалідністю, у межах своїх повноважень здійснюють розроблення та координацію довгострокових і короткострокових програм з реалізації державної політики щодо осіб з інвалідністю та контролюють їх виконання, сприяють розвитку міжнародного співробітництва з питань, що стосуються осіб з інвалідністю [4].

Органи місцевого самоврядування мають право утворювати цільові фонди соціальної допомоги особам з інвалідністю, які є складовою спеціального фонду відповідного місцевого бюджету. Порядок і умови витрачання коштів цих фондів визначаються органами місцевого самоврядування з урахуванням пропозицій громадських об'єднань осіб з інвалідністю [4].

Завдання органів, що безпосередньо реалізують державну політику у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю, можливе лише за умови рівноправної та ефективної взаємодії органів державної влади, місцевого самоврядування та організацій громадянського суспільства. Відповідно, правовий механізм державної політики повинен бути спрямований на підтримку щодо фінансування інституційного та організаційного розвитку структур, які приймають участь формуванні та реалізації інфраструктурних проєктів на конкурсних засадах у даній сфері.

Також, діяльність органів щодо створення, реорганізації, ліквідації організаційних структур органів, які безпосередньо реалізують державну політику у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю залежить від сприятливого середовища та певним чином посилення ролі громадянського суспільства, залучення потенціалу його організацій до процесів формування та реалізації державної, регіональної політики, вирішення питань місцевого значення.

Також, важливу групу адміністративних процедур становлять погоджувальні процедури формування та реалізації державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю.

У юридичній науці під погоджувальною процедурою розуміють сукупність дій, що здійснюються суб'єктами господарювання, державними адміністраторами та дозвільними органами під час проведення погодження (розгляду), оформлення, надання висновків тощо, які передують отриманню документа дозвільного характеру [6].

Одним із найактуальніших питань нормативно-правового середовища країни є правове регулювання погоджувальної системи у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю.

Її розв'язання є одним із основних завдань країни, адже на сьогоднішній день спрощення погоджувальних процедур у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю, встановлення оптимального регулювання погоджувальної системи, а також усунення різноманітних погоджувальних перешкод у реалізації конституційного права суб'єктів, які потребують соціальної захищеності є першочерговим.

В дійсності, основною метою погоджувальних процедур є впорядкування видачі документів погоджувального характеру та запровадження основних принципів державної політики з питань погоджувальної системи у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю.

А отже, погоджувальна система у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю – це сукупність урегульованих законодавством процедур, які виникають між органами та суб'єктами, які є учасниками даних правовідносин та безпосередньо пов'язанні із видачою документів погоджувального характеру.

В свою чергу, під документом погодженого характеру, слід розуміти висновок, погодження, свідоцтво, тобто документ, який надає особам з інвалідністю пільги та гарантії.

Висновок. Підсумовуючи викладене, зазначимо, що на сьогоднішні в Україні формування державної політики, особливо у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю вимагає відповідної нормативної регламентації та належного структурного забезпечення, що залежить від реалізації окремих адміністративно-правових процедур.

Таким чином, нормотворчі, установчі та процедури погодження у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю являють собою систематизовану сукупність урегульованих законодавством дій, які встановлюють нормативно-правову базу, впливають на створення, реорганізацію, ліквідацію організаційних структур органів, які безпосередньо реалізують державну політику у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю та регулюють відносини, що виникають між органами та суб'єктами, які є учасниками даних правовідносин та безпосередньо пов'язанні із видачою документів погоджувального характеру.

Список використаних джерел:

1. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: підруч. К.: Алерта ; КНУ ; ЦУЛ, 2009. 520 с.
2. Вороніна І.М. Аксиологічний аспект нормотворчої діяльності. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/law/11may2015/02.pdf> (дата звернення 14.08.2023).
3. Нормотворчість і правоутворення. URL: <http://ftp.lect.nlu.edu.ua> (дата звернення 14.08.2023).
4. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 21.03.1991 № 875-XII. Дата оновлення 21.07.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12/ed20230721#Text> (дата звернення 14.08.2023).
5. Осауленко С.В. Види внутрішньоорганізаційних процедур в органах місцевого самоврядування. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/> (дата звернення 14.08.2023).
6. Дозвільна (погоджувальна) процедура. URL: <http://dict.ippi.org.ua/wiki> (дата звернення 14.08.2023).
7. Юрійчук І.В. Правове поняття адміністративних процедур. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 5. С. 151–156.
8. Адміністративна процедура: навч. посібник / за заг. ред. І.В. Бойко. Харків: Право, 2019. 206 с.

9. Мінка Т. П., Герасімчук С. С. Адміністративно-правове регулювання прав осіб з інвалідністю: сучасний стан та шляхи удосконалення. *Правова позиція*. 2022. № 4 (37). С. 60-62. URL: <http://www.legalposition.umsf.in.ua/archive/2022/4/11.pdf> (дата звернення 14.08.2023).
10. Чічкань М. В., Сучасні тенденції удосконалення правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні. URL: <https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/118.pdf> (дата звернення 14.08.2023).